

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Українська мова (за професійним спрямуванням)»

обов'язкова загальна

за освітньо-професійною програмою «Екологічна безпека»
підготовки за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
в галузі знань 10 «Природничі науки»
за спеціальністю 101 «Екологія»

Рекомендовано кафедрою мовної
підготовки на 2022 – 2023 навчальний
рік.

Протокол від 19 серпня 2022 р. № 1

Силабус розроблений відповідно до робочої програми навчальної
дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)»

2022 рік

Загальна інформація про дисципліну

Анотація дисципліни

Знання, отримані під час вивчення навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)», сприяють досконалому володінню державною мовою в усній та писемній формах, формуванню національномовної особистості, комунікативних навичок майбутніх спеціалістів, студіюванню особливостей фахової мови.

Курс передбачає формування мовної компетенції, оптимальної мовної поведінки в професійній сфері, стійких навичок усного й писемного мовлення, зорієнтованих на професійну специфіку; оперування фаховою термінологією.

Набуті знання визначають особистість майбутнього фахівця-еколога.

Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Лептуга Олена Костянтинівна, доцент кафедри мовної підготовки соціально-психологічного факультету
Контактна інформація	м. Харків, вул. Чернишевська, 94, кабінет № 429, телефон: (097) 978 67 39
E-mail	leptuganews@gmail.com
Наукові інтереси	дискурс, інтертекстуальність
Професійні здібності	<ul style="list-style-type: none">- знання та використання сучасних методик викладання української мови;- володіння сучасним програмним забезпеченням професійного спрямування;- дидактичні здібності;- науково-пізнавальні здібності;- прогностичні здібності;- емоційна стійкість;- комунікативні здібності;- організаторські здібності.
Наукова діяльність за освітнім компонентом	https://scholar.google.ru/citations?hl=ru&pli=1&user=K-uSCkAAAAAJ

Час та місце проведення занять з дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться відповідно до затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Мета вивчення дисципліни: поглиблення та розширення мовних і мовленнєвих знань, умінь та навичок, які є необхідними для подальшого застосування у фаховій діяльності. У результаті вивчення цієї дисципліни у здобувачів вищої освіти підвищується рівень володіння сучасною українською літературною мовою, вони набувають теоретичних знань про фахове спілкування, його етапи й роль у професійній діяльності, засвоюють термінологію майбутньої спеціальності, а також покращується їхня мовна та мовленнєва культура.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти
	заочна (дистанційна)
Статус дисципліни	<i>обов'язкова загальна</i>
Рік підготовки	2
Семестр	4
Обсяг дисципліни:	
- в кредитах ЄКТС	4
- кількість модулів	2
- загальна кількість годин	120
Розподіл часу за навчальним планом:	
- лекції (годин)	4
- практичні заняття (годин)	2
- семінарські заняття (годин)	—
- лабораторні заняття (годин)	—
- курсовий проєкт (робота) (годин)	—
- інші види занять (годин)	—
- самостійна робота (годин)	114
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)	—
- підсумковий контроль	екзамен

Передумови для вивчення дисципліни

Навчальна дисципліна «Українська мова (за професійним спрямуванням)» є базовою для вивчення спеціальних дисциплін. Дисципліна сприяє підготовці кваліфікованих, грамотних, мовно компетентних фахівців, які досконало володіють українською літературною мовою у професійній сфері. Базується на шкільному курсі дисципліни «Українська мова».

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньо-професійної програми «Екологічна безпека» вивчення навчальної дисципліни повинне забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Програмні результати навчання	ПРН
Уміти доносити результати діяльності до професійної аудиторії та широкого загалу, робити презентації та повідомлення.	ПР14

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності (загальні та професійні)	ЗК, ПК
Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово	К04

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

МОДУЛЬ 1. Усне професійне мовлення

Тема 1.1. Предмет і завдання курсу, його наукові основи. Мова професійного спілкування як функціональний різновид української літературної мови.

Тема 1.2. Професійна мовнокомунікативна компетенція. Мовні норми.

Тема 1.3. Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового і розмовного стилів

Тема 1.4. Комунікативні ознаки культури мовлення.

Тема 1.5. Поняття ділового спілкування.

Тема 1.6. Вербальні й невербальні компоненти спілкування.

Тема 1.7. Індивідуальні та колективні форми фахового спілкування.

Тема 1.8. Функції та види бесід. Співбесіда з роботодавцем.

Тема 1.9. Поняття про ораторську (риторичну) компетенцію.

Тема 1.10. Публічний виступ як важливий засіб комунікації переконання

Тема 1.11. Ділова гра «Публічний виступ».

Тема 1.12. Усне професійне мовлення.

МОДУЛЬ 2. Писемне професійне мовлення

Тема 2.1. Національний стандарт України. Склад реквізитів документів. Оформлювання сторінки.

Тема 2.2. Вимоги до тексту документа.

Тема 2.3. Заява. Види заяв. Автобіографія.

Тема 2.4. Пресреліз. Повідомлення про захід.

Тема 2.5. Звіт. Службова записка. Рапорт.

Тема 2.6. Реквізити листів та їх оформлювання.

Тема 2.7. Практикум зі створення ділової кореспонденції.

Тема 2.8. Термін та його ознаки. Термінологія як система.

Тема 2.9. Термінологія обраного фаху. Способи творення термінів

певного фаху.

Тема 2.10. Практикум з професійної термінології.

Тема 2.11. Оформлювання результатів наукової діяльності. План, тези, конспект.

Тема 2.12. Писемне професійне мовлення.

Тема 2.13. Наукова комунікація як складова фахової діяльності.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Назви модулів і тем	Заочна форма					
	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські) заняття	лабораторні заняття (інші види занять)	самостійна робота	модуль на контрольна робота	
4-й семестр						
Модуль 1. Усне професійне мовлення.						
Тема 1.1. Предмет і завдання курсу, його наукові основи. Мова професійного спілкування як функціональний різновид української літературної мови	5	2			3	
Тема 1.2. Професійна мовнокомунікативна компетенція. Мовні норми.	5				5	
Тема 1.3. Професійна сфера як інтеграція	5				5	

офіційно-ділового, наукового і розмовного стилів						
Тема 1.4. Комунікативні ознаки культури мовлення.	5				5	
Тема 1.5. Поняття ділового спілкування. Вербальні й невербальні компоненти спілкування.	5				5	
Тема 1.6. Вербальні й невербальні компоненти спілкування	5				5	
Тема 1.7. Індивідуальні та колективні форми фахового спілкування	5				5	
Тема 1.8. Функції та види бесід. Співбесіда з роботодавцем.	5				5	
Тема 1.9. Поняття про ораторську (риторичну) компетенцію.	5				5	
Тема 1.10. Публічний виступ як важливий засіб комунікації	4				4	

переконання						
Тема 1.11. Ділова гра «Публічний виступ»	4				4	
Тема 1.12. Усне професійне мовлення.	4				4	МК
Разом за модулем 1	60	2			58	МК-1
Модуль 2. Писемне професійне мовлення.						
Тема 2.1. Національний стандарт України. Склад реквізитів документів. Оформлюван- ня сторінки.	5	2			3	
Тема 2.2. Вимоги до тексту документа.	5				5	
Тема 2.3. Заява. Види заяв. Автобіографія.	5				5	
Тема 2.4. Пресреліз. Повідомлення про захід.	5				5	
Тема 2.5. Звіт. Службова записка. Рапорт.	5				5	
Тема 2.6. Реквізити листів та їх оформлювання	5				5	
Тема 2.7. Практикум зі створення ділової	5				5	

кореспонденції						
Тема 2.8. Термін та його ознаки. Термінологія як система.	5				5	
Тема 2.9. Термінологія обраного фаху. Способи творення термінів певного фаху.	5		2		3	
Тема 2.10. Практикум з професійної термінології	5				5	
Тема 2.11. Оформлюван- ня результатів наукової діяльності. План, тези, конспект.	5				5	
Тема 2.12. Писемне професійне мовлення.	4				4	
Тема 2.13. Наукова комунікація як складова фахової діяльності.	4				4	МК
Разом за модулем 2	60	2	2		56	МК-2
Разом	120	4	2		114	МК-1,2

Теми семінарських занять (не передбачено навчальним планом)

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Термінологія обраного фаху. Способи творення термінів	2

	певного фаху.	
	Разом	2

Теми лабораторних занять (не передбачено навчальним планом)

Орієнтовна тематика індивідуальних завдань (не передбачено навчальним планом)

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є фронтальне та індивідуальне опитування під час лекційних та практичного заняття, презентації результатів самостійної роботи, а також модульні контрольні роботи, екзамен.

Оцінювання рівня освітніх досягнень здобувачів вищої освіти здійснюється за 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України з переведенням в оцінку за рейтинговою шкалою – ЄКТС та в 4-бальну шкалу.

Таблиця відповідності результатів оцінювання знань з навчальної дисципліни за різними шкалами

За 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України	За рейтинговою шкалою (ЄКТС)	За 4-бальною шкалою
90–100	A	відмінно
80–89	B	добре
65–79	C	
55–64	D	задовільно
50–54	E	
35–49	FX	незадовільно
0–34	F	

Критерії оцінювання

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль проводиться на кожному (лекційному, практичному) занятті шляхом проведення усного та письмового опитування. Він призначений для перевірки якості засвоєння навчального матеріалу, стимулювання навчальної роботи здобувачів вищої освіти та вдосконалення методики проведення занять.

Поточний контроль може проводитись наступними способами:

– усне опитування – застосовується під час проведення лекційних занять з метою визначення рівня засвоєння здобувачами вищої освіти навчального матеріалу з попереднього заняття;

Модульний контроль є компонентом поточного контролю і здійснюється у формі виконання здобувачем вищої освіти модульного контрольного завдання (контрольної роботи тощо) та є обов'язковим.

Підсумкова модульна оцінка визначається як сума поточної та контрольної оцінок (балів) з даного модуля.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену.

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Види навчальних занять		Кількість навчальних занять	Максимальний бал за вид навчального заняття	Сумарна максимальна кількість балів за видами навчальних занять
I. Поточний контроль				
Модуль 1	лекції	1	2	2
	за результатами виконання контрольних (модульних) робіт (модульний контроль)	1	32	32
	Разом за модуль 1			34
Модуль 2	лекції	1	2	2
	практичні заняття	1	2	2
	за результатами виконання контрольних (модульних) робіт (модульний контроль)	1	32	32
Разом за модуль 2			36	
Разом за поточний контроль				70
II. Індивідуальні завдання (науково-дослідне)				–
II. Підсумковий контроль (екзамен)				30
Разом за всі види навчальних занять та контрольні заходи				100

Поточний контроль

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на практичному занятті:

2 бали – здобувач вільно володіє всім навчальним матеріалом, орієнтуються в темі та аргументовано висловлює свої думки, наводить приклади;

1 бал – здобувач частково володіє матеріалом та може окреслити лише деякі проблеми теми;

0 балів – здобувач не знає відповіді на питання або поверхово розкрив лише окремі положення при цьому припустився суттєвих помилок.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, логіка викладу, культура мови, емоційність та переконаність, використання основної та додаткової літератур (підручників, навчальних посібників тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Модульний контроль

Контрольна робота є складовою поточного контролю і виконується самостійно та надсилається викладачеві в період до початку екзаменаційної сесії.

Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти під час виконання модульних контрольних робіт:

30-32 бали – оцінюється робота здобувача вищої освіти, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовує обов'язкову та додаткову літературу, вільно володіє науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.

25-29 балів – оцінюється робота здобувача вищої освіти, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовує при цьому обов'язкову літературу, володіє науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань він демонструє не достатню глибину матеріалу та аргументації, допускає при цьому деякі незначні помилки.

20-24 бали – оцінюється робота здобувача вищої освіти, який відтворює певну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, але не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає певні помилки.

15-19 балів – оцінюється робота здобувача вищої освіти, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.

8-14 балів – оцінюється робота здобувача вищої освіти, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає певні помилки, відповідає на питання, що потребують однослівної відповіді.

0-7 балів – оцінюється робота здобувача вищої освіти, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Підсумковий контроль

Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти на екзамені:

25-30 балів – у повному обсязі здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст теоретичного питання, правильно виконав практичне завдання;

20-24 бали – достатньо володіє навчальним матеріалом, в основному розкрито зміст теоретичного питання. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні мовленнєві помилки.

15-19 балів – у цілому володіє навчальним матеріалом, але поверхово аналізує матеріал без обґрунтування та аргументації, допускає суттєві мовленнєві помилки.

7-14 балів – недостатньо розкриває зміст теоретичного питання та практичного завдання, допускаючи при цьому суттєві помилки.

1-6 балів – частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки.

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичного завдання.

Перелік теоретичних питань для підготовки до екзамену

1. Державна мова — мова професійного спілкування.
2. Мовне законодавство та мовна політика в Україні. Державна мова в Україні.
3. Комунікативне призначення мови в професійній сфері.
4. Професійна мовнокомунікативна компетенція.
5. Поняття національної та літературної мови. Найістотніші ознаки літературної мови.
6. Мова і культура мовлення в житті професійного комунікатора.
7. Типологія мовних норм.
8. Словники в професійному мовленні. Типи словників.
9. Мовний, мовленнєвий, спілкувальний етикет. Стандартні етикетні ситуації.
10. Парадигма мовних формул. Вибір мовних одиниць у мовленні.
11. Функціональні стилі української мови та сфера їх застосування. Основні ознаки функціональних стилів.
12. Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового й розмовного стилів.

13. Текст як форма реалізації професійної діяльності.
14. Сутність спілкування. Спілкування і комунікація. Функції спілкування.
15. Види, типи й форми професійного спілкування. Основні закони спілкування.
16. Невербальні компоненти спілкування. Слухання і його роль у комунікації.
17. Гендерні аспекти спілкування. Стратегії мовленнєвого спілкування.
18. Поняття ділового спілкування. Стилї та моделі ділового спілкування.
19. Поняття комунікації, типи комунікацій, перешкоди та бар'єри комунікації.
20. Поняття про ораторську (риторичну) компетенцію.
21. Презентація як різновид публічного мовлення.
22. Індивідуальні та колективні форми фахового спілкування. Функції та види бесід. Співбесіда з роботодавцем.
23. Етикет телефонної розмови.
24. Класифікація документів.
25. Національний стандарт України. Склад реквізитів документів.
26. Вимоги до змісту та розташування реквізитів. Вимоги до бланків документів.
27. Оформлення сторінки. Вимоги до тексту документа.
28. Документація з кадрово-контрактних питань.
29. Довідково-інформаційні документи.
30. Етикет службового листування.
31. Наукова комунікація як складова фахової діяльності. Науковий етикет.
32. Українська термінологія в професійному спілкуванні.
33. Історія і сучасні проблеми української термінології.
34. Термін та його ознаки. Термінологія як система. Загальнонаукова, міжгалузєва й вузькоспеціальна термінологія.
35. Термінологія обраного фаху.
36. Особливості наукового тексту й професійного наукового викладу думки. Жанри наукових досліджень.
37. Оформлення результатів наукової діяльності.
38. Вимоги до наукової статті. Основні вимоги до виконання та оформлення курсової, бакалаврської робіт.
39. Анотування і реферування наукових текстів. Реферат як жанр академічного письма. Складові реферату.
40. Основні правила бібліографічного опису, оформлення посилань.

Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до практичного заняття за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.

2. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі вищої освіти, які запізнилися на заняття, до заняття не

допускаються, які пропустили заняття, відпрацьовують).

3. З навчальною метою під час проведення заняття мобільними пристроями дозволяється користуватися тільки з дозволу викладача.

4. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів.

5. Здобувач вищої освіти під час засвоєння матеріалу навчальної дисципліни на заняттях, під час самостійного виконання завдань, а також під час складання елементів поточного та підсумкового контролю, повинні дотримуватися політики академічної доброчесності відповідно до вимог чинного законодавства.

6. Під час засвоєння матеріалу навчальної дисципліни на заняттях, виконання модульних контрольних робіт та складання екзамену здобувачі вищої освіти мають дотримуватися політики гендерної рівності відповідно до вимог чинного законодавства.

7. Під час засвоєння матеріалу навчальної дисципліни на заняттях, виконання модульних контрольних робіт та складання екзамену здобувачі вищої освіти мають дотримуватися протиепідемічних заходів відповідно до вимог чинного законодавства.

8. Під час засвоєння матеріалу навчальної дисципліни на заняттях, виконання модульних контрольних робіт та складання екзамену здобувачі вищої освіти мають дотримуватися заходів безпеки воєнного стану відповідно до вимог чинного законодавства.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Освітньо-професійна програма вищої освіти «Екологічна безпека» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти в галузі знань 10 «Природничі науки» за спеціальністю 101 «Екологія» (розглянуто та затверджено вченою радою Національного університету цивільного захисту України протокол № 8 від 23 червня 2022 р.).
2. Стилїстика для державних службовців : навч. посіб. / Богданова І.Є., Лептуга О.К. Х., 2019, 130 с.
3. Українська мова (за професійним спрямуванням): практикум / О.О. Старова, А.С. Промська. Х., НУЦЗУ, 2018. 100 с.
4. Українська мова за професійним спрямуванням : Підручник. 5-те вид., виправ. і доповнен. / С.В. Шевчук, І.В. Клименко. К. : Алерта, 2019, 640 с.
5. Український правопис. К. : Наук. Думка, 2019. 391 с.

Допоміжна література

1. Бабаєва О., Лептуга О. Проблеми моделювання лексико-семантичного поля: прагматичний і комунікативний аспекти // Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences. 2019. С. 55-57.

2. Богданова І.Є., Лептуга О.К. «Мова ворожнечі» в текстах україномовного медіапростору. Український світ у наукових парадигмах: Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Харків: ХІФТ, 2020. – Вип. 7. – С. 6-11.
3. Лептуга О. Із публікацій харківських медіа поступово зникає «мова ворожнечі» – дослідження Інституту масової інформації // Вісник Науково-методичного центру навчальних закладів сфери цивільного захисту. 2021
4. I. Ivanova, O. Leptuga, O. Babaeva. Advertisement and journalism: interaction in the modern media space // Media & Education. 2018. С. 80-82.

Інформаційні ресурси

1. Словник-довідник сучасних екологічних та природоохоронних термінів / Гончаренко Г. Є., Совгіра С. В. К.: Наук. світ, 2010. 67 с. URL: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/2369/1/Slovnnyk_ecologichnyj.pdf&ved=2ahUKEwi5ybCowIr7AhXJFXcKHe4BAkkQFnoECBsQAQ&usg=AOvVawliSDmgns5DDaeSyq-VLB9k
2. Тренажер з правопису української мови. URL: <https://webpen.com.ua/>
3. Словник іншомовних слів. URL: <https://www.jnsm.com.ua/>
4. Тести з державної мови. URL: <https://test.gudsweb.org/ukr/>
5. Термінологічний словник. Пожежно-технічний напрям. URL: http://univer.nuczu.edu.ua/e-books/pub_20/2214.html

Розробник:

Доцент кафедри мовної підготовки
кандидат філологічних наук

Олена ЛЕПТУГА